

Bakgrunn for vedtak

Messingåga kraftverk

Rana kommune i Nordland fylke

Tiltakshaver	Miljøkraft Nordland AS
Referanse	200706418-50
Dato	25.02.2015
Notatnummer	KSK-notat 19/2015
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Rune Moe

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Miljøkraft Nordland AS vil utnytte et fall på 178 m fra inntaket på kote 408 ned til kraftstasjonen som får utløp på kote 230. Inntaksdammen er tenkt som en 20 m lang og 5 m høy platedam i betong. Vannet i Messingåga skal føres til kraftstasjonen gjennom et 2 km langt nedgravd rør. Eksisterende skogsbilveg opprustes og forlenges (500 m) for å sikre tilkomst til inntaket. Det søkes også om bygging av ny permanent vei til kraftstasjonen (400 m). Middelvannføringen ved inntaket er 2,35 m³/s, og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 3,4 m³/s, med en installert effekt på 5 MW. Utbyggingen vil føre til redusert vannføring på en 2 km lang strekning i Messingåga. For å bøte på dette har søker planlagt å slippe en differensiert minstevannføring lik 5-persentilen på 476 l/s om sommeren og 29 l/s om vinteren. Til orientering har Messingåga kraftverk vært på offentlig høring tidligere, men da med et annet trasévalg og delvis andre løsninger og rettighetshavere.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 16,8 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er litt mer enn vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2012-14) har NVE klarert drøyt 1,8 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Rana kommune anbefaler at det ikke blir gitt konsesjon for utbygging av Messingåga kraftverk, da vassdraget innehar store naturverdier og fordi vassdraget ligger i et område med få vassdragsinngrep i dag. **Fylkeskommunen i Nordland** har med bakgrunn i «*Regional plan om små vannkraftverk i Nordland*» frarådet at det blir gitt konsesjon for bygging av Messingåga kraftverk. **Fylkesmannen i Nordland** har i fremmet innsigelse i saken ut fra Messingågas betydning for naturmangfoldet med begrunnelse i bekkeløftmiljø (naturtype av A-verdi). Fylkesmannen mener det er viktig å bevare de få svært viktige lokalitetene av naturtypen «*Bekkekløft og bergvegg*» gjenværende i Nordland.

Sametinget har ingen spesielle merknader til kraftverksplanene, da det ikke er påvist automatisk freda samiske kulturminner i tiltaksområdet. **Rana Jeger- og Fiskerforening** er imot tiltaket, da de ikke ønsker flere kraftverkstiltak så nær en av hovedinnfallsårene til Norges nest største nasjonalpark (Saltfjellet-Svartisen Nasjonalpark), og trekker også fram tiltakets konflikt med Vanddirektivet.

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Nordland er imot utbyggingen, og mener at det samlede utbyggingspresset i Rana er for stort til å tillate inngrep som vil eller kan ha negative konsekvenser for viktige naturverdier. Gjennom høringsuttalelser fra lokale **privatpersoner** er det hovedsakelig lokal motstand, men også én positiv høringsuttalelse fra en av grunneierne som er med på prosjektet. Det er en underskriftskampanje med i underkant av 50 underskrifter imot utbyggingen. Det trekkes frem at Messingågadalen byr på lett tilgjengelig natur, og mange hevder at lokale tur- og fiskemuligheter vil bli forringet eller kan gå tapt dersom det blir gitt konsesjon til Messingåga kraftverk. **Statens Vegvesen Region Nord** har ingen kommentarer utover generelle hensyn til trafiksikkerhet.

NVE mener at Messingågadalen har stor verdi for friluftsliv lokalt. Dalføret er lett tilgjengelig, og har åpenbart naturkvaliteter. NVE har lagt stor vekt på lokal motstand, og viser til at både kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen og flere med ytterligere lokal forankring er imot tiltaket. NVE mener

at en utbygging av Messingåga kraftverk vil gi store negative virkninger for friluftsliv og landskap. Tiltaket vil også føre til vesentlig negativ påvirkning av en nordvendt bekkeløft med regional til nasjonal verdi med tilhørende to fossesprutsoner. NVE har lagt stor vekt på at Messingåga danner en av de få gjenværende intakte bekkeløftene av høy verdi i området. Av biologiske og friluftsmessige hensyn mener NVE at planene om Messingåga kraftverk må avslås. Aktuelle avbøtende tiltak vil etter NVEs mening ikke vil være tilstrekkelig til å ivareta de allmenne interessene i området.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Messingåga kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt. NVE avslår derfor søknaden om å bygge Messingåga kraftverk.

Innhold

Sammendrag.....	1
Søknad.....	3
Høring og distriktsbehandling.....	7
NVEs vurdering.....	11
NVEs konklusjon	18
Vedlegg	18

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Miljøkraft Nordland AS, datert 13.12.2013:

«I Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

å bygge Messingåga kraftverk i Messingåga mellom kote 408 og kote 230.

II Etter energiloven om tillatelse til:

bygging og drift av Messingåga kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.»

I februar 2006 søkte Miljøkraft Nordland første gang om konsesjon til Messingåga kraftverk, med både inntak og kraftstasjonen lenger nede i elva. Rørgata var den gang plassert på motsatt side av elva, og delvis med andre rettighetshavere.

Miljøkraft Nordland AS søker nå i planendringssøknad av 13.12.2013 om å utnytte fallet i Messingåga noe lenger oppe i samme vassdrag. NVE har i dette bakgrunnsnotatet kun vurdert planendringssøknaden, da tiltakshaver ikke hadde de nødvendige rettighetene til å realisere en ev. konsesjon etter opprinnelig omsøkte planer. Vi har følgelig brukt planendringen som omsøkte hovedalternativ, og det er denne som har vært på (fullstendig) offentlig høring i 2014. Vi har sett bort fra høringsuttalelsene for opprinnelig omsøkte alternativ, da ikke all informasjon fra forrige høring fortsatt er relevant for konsesjonsspørsmålet for planendringssøknaden.

Messingåga kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	45,8
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	74,2
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	51,4
Middelvannføring	m ³ /s	2,354
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,047
5-persentil sommer (1/5-30/9)	m ³ /s	0,476
5-persentil vinter (1/10-30/4)	m ³ /s	0,029
KRAFTVERK		
Inntak	moh.	408
Avløp	moh.	230
Lengde på berørt elvestrekning	m	1969
Brutto fallhøyde	m	178
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,381
Slukeevne, maks	m ³ /s	3,4
Minste driftsvannføring	m ³ /s	0,08
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	476
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	29
Tilløpsrør, diameter	mm	1300-1200
Tunnel, tverrsnitt	m ²	4-6
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	1950/40-70
Installert effekt, maks	MW	5,0
Brukstid	timer	3329

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	4,1
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	12,7
Produksjon, årlig middel	GWh	16,8

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	72,9
Utbyggingspris (2013)	kr/kWh	4,35

Messingåga kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	5,5
Spenning	kV	6

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	6
Omsetning	kV/kV	6/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	300
Nominell spenning	kV	22
		Jordkabel

Om søker

MiljøKraft Nordland AS ble etablert i 2001, og har hele Nordland Fylke som dekningsområde. Selskapet er etablert med tanke på utbygging av konkrete prosjekter og drift av disse. Konsernet MiljøKraft Nordland AS består forøvrig av selskapene MiljøEnergi Nordland AS (management selskap), MiljøKraft Industri AS, Ørtvatn Kraftverk AS og Leiråga Kraftverk AS.

Det er inngått avtaler med berørte grunneiere som innebærer leie av grunn og punktfester og mulighet for deltagelse i det framtidige kraftselskapet Messingåga kraftverk AS.

Beskrivelse av området

Messingåga er en sidedal til Dunderlandsdalen og ligger ca. 55 km nordøst for Mo i Rana langs E6, og vel 20 km ovenfor Storforshei i Nordland. E6 og Nordlandsbanen krysser Messingåga noe oppstrøms utløpet i Ranaelva. Søker har følgende beskrivelse av området:

«Messingågadalen stiger bratt og jevnt fra Ranaelva oppover fra Ranaelva helt til terrenget begynner å flate ut over kote 400. Området er skogvokst med blanding av bjørk og gran, og skoggrensen går langt inne i dalen på kote 450-500. Det drives skogbruk i området og det er skogsbilveier nær elva helt opp til kote 410. Feltet strekker seg om lag 12 km sydover fra utløpet og de høyeste fjelltoppene, Jarfjellet og Kjerringfjellet ligger på 1100-1200 m. Det ligger store innsjøer oppe i fjellområdet, hvorav Kjerringvatnet på kote 625 drenerer til Messingåga. Dette vatnet er nesten 3km langt, men ganske smalt med en flate på ca. 1 km², noe som gir naturlig flomdempning. Småbekker fører ned i Messingåga langs hele elveløpet. På den nedre delen av Messingåga og nedenfor planlagt utløp fra kraftstasjonen er det flere stryk og mindre fosser som utgjør et vandringshinder for anadrom fisk. Nederste vandringshinder ligger på kote 165

(...) men flere markante fosser/ vandringshindere er typisk for elva helt opp til damstedet. Elvestrekningen mellom inntaksdam og utløp fra kraftverket består hovedsakelig av småfusser og stryk med mellomliggende korte, grunne kulper. På det øverste, relativt flate partiet er det litt grus og mindre stein, avgrenset av grunne fjellrygger. Noe stein og blokker kan finnes på mindre bratte strekninger nedover, mens de bratte partiene består av renskurt fjell. På ca. kote 295 skifter elva retning et par ganger og renner inn en kløft som leder forholdsvis rettlinjet ned til en avbøyning ovenfor jernbanen, og videre under jernbanebrua på ca. kote 230-225, der kraftverksutløpet legges. Elva renner i samme kløftformasjon videre ned til et nivå ovenfor utløpet i Ranaelva.»

Jernbanen krysser Messingåga ca. på kote 225, og noe lenger nedstrøms krysser både en 22 kV-linje og E6 elva. Det ligger at par hytter på begge sider av elva i nærheten av tiltaksområdet. Det er traktorveier på begge sider av elva på drøyt halve utbyggingstrekningen, hvorav en kjørbar skogsbilvei frem til en liten jakthytte på ca. kote 400 på østsiden av elva. Ved jernbanebrua ligger en gammel nedlagt kraftstasjon på motsatt side av omsøkte kraftstasjonsplassering.

Den sørlige delen av Dunderlandsdalen er sterkt preget av tidligere kraftutbygging og gruvedrift. Statkraft bygde Rana kraftverk i perioden 1968-1980, som blant annet overfører Virvassåga til Kalvatnet og videre til Rana kraftverk. I tillegg har Statkraft også bygd ut det nedre fallet i Ranaelva i Reinsforsen og Langvatn kraftverk. Det er bygget ut flere småkraftverk i sidefeltene til Ranaelva i Dunderlandsdalen, og ved Storforshei har blant annet Miljøkraft Nordland bygget ut Ørevatn kraftverk (2012). Ovenfor Ørtvatn har private grunneiere bygget flere minikraftverk og Rana Gruber har fått konsesjon for bygging av Ørtfjell kraftverk (2010). Miljøkraft Nordland har også en søknad om to større kraftverk til behandling hos NVE (2015); Rabben kraftverk og Hjartås Kraftverk i hovedvassdraget Ranaelva som Messingåga renner ut i.

Teknisk plan

Inntak

Inntaksdammen er planlagt som en 20 m lang og 5 m høy platedam i betong på ca. kote 403 med overløp på kote 408. Her er det fjell på begge sider av elva, men nokså flatt skrånende terreng på østsiden der inntaket plasseres. Nytt vanndekt areal ved inntaket er ca. 4 daa, der 2,5 daa. er neddemt areal. Inntaksvolum er beregnet til 6000 m³.

Vannvei

Fra inntaksdammen vil vannet bli transportert gjennom et ca. 2 km langt nedgravd GRP-rør (1200-1300 mm) på østsiden av elva. Rørgata vil gå store deler av traseen i kanten av eksisterende skogsbilveg til rørgata bøyer av ned mot elva de resterende ca. 150 m. Grøfta forventes for det meste å gå gjennom løse masser bestående av grus og stein, med bare liten grad av sprengningsarbeid. Bredden på traseen vil bli om lag 30 meter. Der skogsveien følger rørgata vil denne kunne benyttes til transport og inngrepet vil bli noe mindre.

Tunnel

Det planlegges en kort tunnel (40-70 m) siste del av rørgata. Denne løsningen medfører at selve kraftstasjonen da legges i en sjakt. Denne korte tunnelen kan drives med minustyr fra kraftstasjonen og gjøres ikke større enn 4-6 m². Sprengningsmassene fra kraftstasjonssjakt og tunnel utgjør ca. 1500 m³. Disse benyttes lokalt i forbindelse med veibygging. Brakkerigg og utstyr plasseres på egnet sted langs plataet der jernbane i sin tid tok ut fyllmasser.

Kraftstasjon

Kraftstasjonsplassering er tenkt i skogkant utenfor elvefaret ca. på kote 230. Det er planlagt et lavt stasjonsoverbygg over sjakta. For normal adkomst benyttes sidedører og trapper. For aggregatmontasje og større elementer benyttes mobilkran og løfting gjennom avtakbart tak. Kraftstasjonen får utvendig tak og kledning i ubehandlet tre som vil få gråtone over tid. Kraftstasjonens øvrige rom ligger i fjell under bakkenivå. Kraftverket utstyres med et Peltonaggregat på 5 MW. Transformatorer får tilsvarende ytelser som i hoveddatatabell med 5,5 MVA og omsetning 6 kV/22 kV.

Nettilknytning

Messingåga kraftverk vil tilknyttes planlagt 132 kV linje og transformatorstasjon via en 22-kV jordkabel (ca. 300 m). Eksisterende 22 kV nett går mellom NSB-linjen og Ranaelva og drives av områdekonsesjonær som er Helgelandskraft. Denne kan ifølge søker ikke benyttes pga. kapasitetsbegrensninger.

Veier

Veinettet i området er relativt godt utbygget og det går skogsbilveier oppover langs elva på begge sider. Det må påregnes ca. 600-800 m forsterkning og utbedring av skogsbilveien. Veien forlenges (permanent) fra nåværende endepunkt om lag 500 m videre til damstedet, hovedsakelig langs rørgate/traseen. Rørgrofta følger om lag 1 km eksisterende vei, men må rettes ut mellom svingene. De øvre 950 m legges i jevnt fallende terreng i kanten av myrlende. Veien til inntaket får lav skogsbilveistandard og vil etter planene ikke holdes åpen vinterstid. Anleggsvei og rørtrasé vil ha ca. 30 m bredde under bygging, men reduseres til ca. 3 m permanent.

Massetak og deponi

Det søkes ikke om massetak eller deponi. Masser fra graving/sprenging vil delvis benyttes til å fylle igjen traseen. Eventuelle overskuddsmasser kjøres til tidligere steinbrudd ved Raufjellfors.

Arealbruk

Inngrep	Midlertidig arealbehov (daa)	Permanent arealbehov (daa)	Ev. merknader
Reguleringsmagasin	0	0	0
Inntaksområde m/inntaksbasseng	2,5	2,5	Tillegg til elve-areal, ca. 2da.
Rørgate/tunnel Utløpstunnel fra kraftstasjon til elv.	60	10	Regnet 30m anleggssone, 5m permanent langs rørtrasé. Ca. 50m tunnel=0 terrenginngrep
Riggområde	2	0	Rigg,
Veier, eksisterende skogsveier + ny vei	2,5	2,5	Adkomst kraftstasjon og inntaksdam. Veiopprusting
Kraftstasjonsområde	2,5	2,5	Fjellanlegg, dagbygg
Massetak/deponi	0	0	Dep. i nedlagt steinbrudd
Nettilknytning	<1 km	<1 km	<1 km langs rørtrasé/ adkomstvei

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Tiltaksområdet er avgrenset i kommunens arealplan som LNF-område

Samlet plan (SP)

Messingåga ble 1.12.2004 fritatt fra behandling i Samlet Plan for vassdrag. Fra 1984 eksisterer det et Samla Plan-prosjekt i området. Dette er prosjekt 65301 Dalselva, i Nord-Rana-overføringen. Prosjektet innebærer overføringer av øvre del av Virvasselva (Jordbekkvatnan), øvre del av Messingåga (Kjerringvatn og Jarfjellbekken) og øvre del av Grønnfjellåga (Kobbervatnet, øvre- og nedre Rismålsbekken) til Kaldvatn. Kaldvatn er et av magasinene som utnyttes i Rana kraftverk. Ved en realisering av SP 65301 vil Messingåga miste 22 km² (ca. 50 %) av sitt nedbørsfelt.

Verneplan for vassdrag

Verken Messingåga eller de tilgrensende vassdragene inngår i Verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder (INON)

En realisering av Messingåga kraftverk vil føre til et bortfall av 2,4 km² INON sone 2 (1-3 km fra inngrep). Tiltaket vil ikke ha innvirkning på områder med høyere INON-status.

Nasjonale laksevassdrag

Messingåga renner ut i som Ranaelva er et nasjonalt laksevassdrag. Oppvandring i Messingåga er ikke aktuelt da den nederste fossen (nedstrøms tiltaksområdet) i Messingåga fungerer som et naturlig oppvandringshinder.

Andre verneområder

Området er ikke vernet. Nærmeste verneområder er Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og Storlia naturreservat i nord, samt Virvassdalen naturreservat rett øst for tiltaksområdet.

Fylkesvise planer for småkraftverk

Den regionale planen om små vannkraftverk i Nordland ble vedtatt av fylkestinget Nordland i februar 2012. Ifølge fylkeskommunens plan skal utbygging ved registrerte bekkekløfter av stor verdi ikke tillates, mens ved registrerte bekkekløfter av middels verdi er man svært restriktiv med å tillate utbygging.

Forvaltningsplan for vannregion Nordland

Forvaltningsplanen for vannregion Nordland er en samlet og bearbeidet oversikt over tilstanden i vassdrag, grunnvann og kystvann i forbindelse med EUs Vanndirektiv. Planen er vedtatt i fylkestinget i Ft-sak 118/09 den 29. september 2009 som regional plan. I Nordland er Vannområde Ranfjorden med tilhørende nedbørsfelt (inkludert Messingåga) valgt ut som pilotområde; området hvor arbeidet med gjennomføring av EUs vanndirektiv og vannforskriften startes opp.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner,

samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 11.06.2014 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen, Rana JFF, samt noen privatpersoner med lokal forankring. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Rana kommune er imot tiltaket, og uttaler blant annet følgende i sin høringsuttalelse av 03.06.2014:

«Rana kommune anbefaler at det ikke blir gitt konsesjon for utbygging av Messingåga kraftverk. Dette begrunnes i at vassdraget innehar naturverdier som fossefall og fossestryk og har også den spesielle naturtypen bekkekløft/canyon, som innehar spennende vekstmiljøer med stort potensiale. Vassdraget ligger i et område med få inngrep. Området er bratt og frodig, og på grunn av kalkholdige bergarter er naturmangfoldet stort. Selv om ikke vassdraget gir høye poengsummer på enkeltverdier som fisk, fugl og rødlistearter, mener de at den samlede verdien synes stor med tanke på at dette er et vassdrag uten inngrep i vannstrengen.»

Kommunen har for øvrig reist innsigelse til framlagte planer for både Hjartås kraftverk (vannkraftverk > 10 MW) og omsøkte trasé for 132-kV kraftlinje til området.

Fylkeskommunen i Nordland har i brev av 27.03.2014 med bakgrunn i «Regional plan om små vannkraftverk i Nordland», frarådet at det blir gitt konsesjon for bygging av Messingåga kraftverk. Fylkesrådet ber NVE gjøre en samlet vurdering av effektene de omsøkte kraftverkene. Dersom det blir gitt tillatelse til de omsøkte tiltak, ber fylkesrådet om at det påses at konsesjonsvilkårene er i tråd med forvaltningsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12, og med Vannforskriften § 12. De minner også om aktsomhets- og meldeplikten etter kulturminneloven §§ 3, 4 og 8.

Fylkesmannen i Nordland har i brev datert 07.03.2014 fremmet innsigelse i saken ut fra Messingågas betydning for naturmangfoldet med begrunnelse i bekkeløftmiljø (naturtype av A-verdi). En utbygging vil forventelig forandre vegetasjonsbildet med desimering av de fossesprøytbetingede vegetasjonstypene, og i tillegg ha stor negativ påvirkning på sammensetningen av lav- og mosefloraen langs elva. Fylkesmannen mener det er viktig å bevare de få svært viktige lokalitetene av naturtypen «Bekkekløft og bergvegg» som er gjenværende i Nordland, og trekker fram at det er kun fire A-lokaliteter innenfor kommunegrensen. Videre vurderer Fylkesmannen at ev. negative konsekvenser for reindrift i området vil være akseptable.

Sametinget meddeler følgende i brev av 02.07.2014:

«Sametinget gjennomførte i uke 23 befaring knyttet til planene om Hjartås og Messingåga kraftverk. Det ble under befaringen ikke påvist automatisk freda samiske kulturminner. Sametinget har derfor ingen spesielle merknader til planforslaget.»

Sametinget viser likevel til meldeplikten under ev. arbeid i marken jf. kulturminneloven § 8.

Rana Jakt- og Fiskerforening (RJFF) uttaler følgende i brev av 26.02.2014:

(...) «Vi ser nå med stor uro på at det kommer en ny bølge kraftutbyggingsprosjekter som samlet og sammenholdt med de allerede foretatte inngrep, representerer en klar trussel både mot naturmangfold og det som er utgangspunkt for vår virksomhet.

(...)»

Messingågdalen er en viktig naturtype for friluftslivet nettopp fordi den er en av de få litt større dalene i kommunen der vassdragsutbygging ennå ikke har gjort sitt inntog. Dalen er en spennende innfallsport til virkelig villmark som inneholder de fleste kvaliteter fra nokså små spor etter lokal menneskelig virksomhet og naturbruk til reelle INON områder som blir mer og mer skattet og verdifulle i en kommune der kraftutbygging har satt sine irreversible spor gjennom mange år, samtidig som en ny bølge av forslag til kraftutbygging skyter fart.

Området mellom Messingågdalen og Kopparvatnet i Grønfielldalen er med sin urørthet et av de få områder der jegere, fiskere og andre fjellvandrere kan ferdes uten å støte på verken kraftlinjer eller betongdammer. En kraftutbygging som omsøkt, vil totalt endre dette.»

RJFF ønsker ikke flere kraftverkstiltak så nær en av hovedinnfallsårene til Norges nest største nasjonalpark, og trekker også fram tiltakets konflikt med Vanndirektivet.

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Nordland uttaler i brev av 10.03.2014 at det omfattende utbyggingspresset i Rana og den samlede belastningen på vassdragsnaturen er for stor til å tillate inngrep som vil eller kan ha negative konsekvenser for viktige naturverdier.

Statens Vegvesen Region Nord har ingen kommentarer utover generelle hensyn til trafiksikkerhet.

Privatpersoner og grunneiere har gjennom høringsrunden kommet med skriftlige henvendelser der det hovedsakelig fremkommer lokal motstand, men også én positiv høringsuttalelse av en av grunneierne som er med på prosjektet. Det er en underskriftskampanje med 46 underskrifter imot utbyggingen. Det trekkes frem at Messingågdalen byr på lett tilgjengelig natur, og mange hevder at lokale tur- og fiskemuligheter (rekreasjon) blir forringet eller kan gå tapt dersom det blir gitt konsesjon til Messingåga kraftverk. Flere mener også at søker toner ned inngrepene som det søkes om å utføre, og en bekymring over tiltakets negative konsekvenser for flora og fauna går igjen i flere uttalelser. Noen av grunneierne hevder at eiendomsforhold ikke er avklart, og enkelte tar opp at de ikke ønsker ytterligere fragmentering av egen eiendom som følge av inngrep i forbindelse med utbyggingen. Støyprobatikk nevnes ettersom kraftstasjonen er planlagt relativt nær bebyggelse, og potensielle konflikter med planer om framtidig hyttetomter er nevnt. Det fremmes også krav om at linjetilknytningen ved en ev. konsesjon legges i jordkabel.

Søkers svar på høringsuttalelsene

Sweco AS har på vegne av søker (Miljøkraft Nordland AS) i et større notat datert 24.06.2014 svart på de innkomne høringsuttalelsene. Søkers fullstendige svar på høringsuttalelsene er tilgjengelig på NVEs nettsider ev. i offentlig postjournal. Nedenfor er NVEs forkortede versjon av søkers svar:

Søker mener at omsøkte prosjekt er tilpasset de miljøverdiene som er i vassdraget, ved at tiltaket unngår den nederste og viktigste delen av bekkekløfta i Messingåga. Søker mener også at bekkekløften er gitt for høy verdi i bekkekløftregisteringen, og mener at den burde ha vært verdsatt til B-verdi framfor svak A-verdi. Sweco trekker frem at «*bekkekløft og bergvegg*» er en naturtype i skogkapitlet i DN-håndbok 13, og viser til at det er lite trær i tilknytning til bekkekløften. De viser også til at det er innslag av plantet gran i området. Sweco mener også at de påviste rødlisteartene ikke er avhengige vann fra av elva, og presiserer at skogen langs Messingåga ikke er eldre skog.

Søker trekker fram at «*Messingågdalen er langt fra et inngrepsfritt område*», og bemerker at brukerkonsekvensene for området er vurdert som «*liten negativ*». Ifølge søker vil de største ulempene først og fremst være knyttet til anleggsperioden. Det går allerede veier opp på begge sider av dalen, og en utbygging vil gjøre området mer tilgjengelig. De bemerker at ev. konflikt med landskap og

friluftsliv kan løses ved å legge linjetilknytningen som jordkabel. Søker trekker også frem at tiltaket ikke berører andre INON-statuser enn sone 2 (1-3 km fra inngrep). For fiske mener søker at elva er såpass rik på kulper at forhold for fisk vil bli ivaretatt i tilstrekkelig grad ved en ev. utbygging. I tillegg vil minstevannføringen vil sørge for at det alltid vil renne vann i elva. For framtidige hytteplaner i området mener søker at tiltaket vil være positivt for ev. nye hyttefelt gjennom bedre vei og større grad av tilrettelegging for ytterligere byggeprosjekter, samt enklere tilgang til både vann og strøm.

Vedrørende reindrift mener søker at de kan imøtekomme ulike tiltak for å unngå ev. konflikter. Rørgaten vil graves ned og vil ikke representere et ferdselshinder for rein i driftsfasen. Søker nevner at adkomstveien til inntaksdammen kan stenges med bom for å unngå ferdsel utover allemannsretten om ønskelig.

Tilleggsopplysninger

Ettersom Fylkesmannen i Nordland har reist innsigelse i saken, ble det avholdt et innsigelsesmøte mellom representanter fra NVE og Fylkesmannen i Bodø den 05.11.2014. Av møtet kom det fram at innsigelsen med bakgrunn i bekkeløftmiljø stod sterkt, og Fylkesmannen mente at ikke det var grunnlag for å trekke innsigelsen slik saken foreligger.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 45,8 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 2,35 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 2,7 %, og nedbørfeltet har en snaufjell andel på 88,4 % uten breandel. Avrenningen er relativt stabil fra år til år med dominerende vårflo og en noe mindre høstflo. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 476 og 29 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 47 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 3,4 m³/s og minste driftsvannføring 80 l/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 476 l/s i perioden 01.05. til 30.09. og 29 l/s resten av året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 54,38 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende 144 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 476 l/s i sommersesongen og 29 l/s om vinteren, vil dette gi en restvannføring på ca. 1072 l/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 82 dager i et middels vått år. I 70 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 1170 l/s ved kraftstasjonen.

NVE mener at omsøkt slukeevne ivaretar noe av vassdragets naturlige vannføringsdynamikk ved at det er overløp et visst antall dager i året.

Produksjon og kostnader

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Landskap/friluftsliv/brukerinteresser

Ifølge nasjonalt referansesystemet for landskap ligger den berørte strekningen innenfor landskapsregion 33 *Innlandsbygdene i Nordland* (Puschmann 2005). Underregionen er 33.06 *Indre Rana*, og tiltaksområdet ligger i Dunderlandsdalen langs Ranaelva. Messingåga er ei nordvendt elv som renner ut fra Kjerringvatna (ca. kote 630) først over flate partier i øvre del, deretter over i en trang canyon (bekkekløft) i nedre del. Elva løper ut i Ranaelva (Ranavassdraget) ved ca. kote 145 ved Hjartåsen. Messingågadalen er preget av slakke liser med fjellbjørkeskog som blir brattere opp mot fjelltopper i øst på opptil 1211 moh. Nedbørfeltet består av våtmark og myr, med innslag av større fjellvann og små tjern.

Landskapet er noe preget av kulturpåvirkning i form av gamle utmarksslåtter og skogsdrift. Deler av Messingåga og tilgrensende områder er preget av menneskelig påvirkning av ulik grad. Jernbanelinja og E6 krysser elva mellom kote 230 og kote 150. Det står en jakthytte ved den gamle skogsveien vest

for elva. Langs Messingågas vestsida går en privat traktorvei som tidligere er brukt til hestekjøring og nå brukes med firhjuling. Skogsbildet er i nedre del preget av granplantefelt, mens vegetasjonen oppover i terrenget hovedsakelig består av bjørk. Ved kraftstasjonen finnes det dyrkbar jord, og skogen har generelt middels til høy bonitet. Gårdsbrukene knyttet direkte til tiltaksområdet er ikke i daglig drift, men tilgrensende gårdbrukere i dalføret benytter området til utmarksbeite for sau.

Messingågdalen beskrives som knutepunktet mellom de fem dalførene som møtes i området Storvoll/Bjellånes og binder sammen det store Saltfjellområdet i alle himmelretninger. Det finnes ikke merkede stier eller preparerte løyper i influensområdet, men det går tydelige, tilrettelagte stier oppover dalen forbi inntaksområdet og videre innover fjellet. Den østlige veien går nesten opp til skoggrensa, og begge veiene brukes som atkomstvei for turfolk og jegere. Områdene ovenfor inntaksområdet beskrives som store arealer velegnet til friluftsliv. I høringen trekkes Messingågdalen fram som et lett tilgjengelig friluftsområde, med stor verdi for både jakt og fiske. Influensområdet inngår som jaktfelt for elgjakt og småviltjakt. Det er Statskog som eier største delen av området, og de selger jaktkort både for storvilt og småvilt for området på sine nettsider. Ifølge søker er det lokale reiselivet i området hovedsakelig knyttet til overnatting på Krokstrand kafé og overnatting, som ligger langs E6 ca. 7 km sørøst for inntaket. Ellers opplyses det om noen opplevelsaktiviteter i nærområdet, og aktiviteter og opphevelser i fjellområdet rundt Dunderlandsdalen. Både privatpersoner og interesseorganisasjoner uttrykker bekymring for utviklingen av vassdraget dersom det blir utbygd, og de frykter negative konsekvenser for jakt, fiske og friluftsliv i området. Kommunen og fylkeskommunen nevner noe av det samme, men fokuserer mer på de negative virkningene på biologisk mangfold i sine høringsuttalelser.

Rana JFF beskriver Messingågdalens betydning for friluftslivet på følgende måte:

«Messingågdalen er en viktig naturtype for friluftslivet nettopp fordi den er en av de få litt større dalene i kommunen der vassdragsutbygging ennå ikke har gjort sitt inntog. Dalen er en spennende innfallsport til virkelig villmark som inneholder de fleste kvaliteter fra nokså små spor etter lokal menneskelig virksomhet og naturbruk til reelle INON områder som blir mer og mer skattet og verdifulle i en kommune der kraftutbygging har satt sine irreversible spor gjennom mange år, samtidig som en ny bølge av forslag til kraftutbygging skyter fart.

Området mellom Messingågdalen og Kopparvatnet i Grønfjelldalen er med sin urørthet et av de få områder der jegere, fiskere og andre fjellvandrere kan ferdes uten å støte på verken kraftlinjer eller betongdammer. En kraftutbygging som omsøkt, vil totalt endre dette.»

Mesteparten av rørgata er planlagt i forbindelse med eksisterende vei. Det er et noe mer krevende terreng lenger opp, der rørgata bryter av fra veien fram mot det planlagte inntaket. Her er det enkelte steinblokker som må sprenges vekk dersom det skal legges rørgate, samt noen hull som må fylles igjen i forbindelse med ev. anleggsarbeid. NVE vurderer denne delen av rørgatetraseen som noe krevende, men som teknisk gjennomførbar. Visuelt sett vil inngrepene være svært synlig i øvre del av rørgata, da traseen planlegges i myrkanten i et relativt åpent terreng, særlig de siste 500 m mot inntaket. Drenering av myra vil også kunne endre landskapsbildet lokalt, og dermed påvirke landskapets urørte preg i øvre del av inntaksområdet. Omsøkte inntaksløsning er planlagt med en 5 m høy og 15-20 m lang betongdam i et forholdsvis åpent terreng. Inntaksdammen vil demme ned et større område (2,5 daa.), og vil i så måte endre landskapsbildet lokalt. NVE har lagt noe vekt på landskap i avgjørelsen av konsesjonsspørsmålet.

En gjennomføring av tiltaket vil skyve kanten av det inngrepsfrie området sørover. Det inngrepsfrie området vil dermed bli redusert med ca. 2,4 km². Det er kun sone 2-områder sone 2 (1-3 km fra

inngrep) som berøres. Utbyggingen vil ikke medføre andre inngrep som påvirker de inngrepsfrie naturområdene. NVE har ikke lagt vekt på INON-tematikk i vedtaket, ettersom den relative endringen av INON-status er liten.

NVE mener at Messingågdalen har stor verdi for friluftsliv lokalt. Dalføret er lett tilgjengelig, og har åpenbart naturkvaliteter. NVE har lagt stor vekt på lokal motstand, og viser til at både kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen og flere med ytterligere lokal forankring er imot tiltaket. NVE mener at en utbygging av Messingåga kraftverk vil gi store negative virkninger for friluftsliv og har følgelig lagt vekt på dette.

Naturmangfold

Naturtyper og arter

I nedre deler av tiltaksområdet har Messingåga utforming som en bekkekløft med artsrik kalkkrevende moseflora. Det er registrert en viktig naturtype etter DN-håndbok 13: bekkekløft og bergvegg (A-verdi) med to tilhørende fossesprøytsoner (begge av C-verdi), hvorav den ene har en velutviklet fosseeng (NT). I søknaden skriver Sweco følgende om karplanter, moser og lav i Messingåga:

«Vegetasjonen i influensområdet er i de nedre deler preget av fattig blåbærgranskog. På vestsida er det også noe granplantefelt. Blåbærgranskogen nærmest elva er stedvis relativt fuktig, slik som for eksempel i tilknytning til fossen nede ved jernbanen. Her ble det på befaring i 2012 registrert en del skjeggglaver, som bleikskjegg, mørkskjegg, spikeskjegg (NT) og gubbeskjegg (NT). I Barstad & Hansgård¹ (2006) er lavfloraen i området beskrevet som relativt godt utviklet, med innslag av rikbarksarter på selje. Skrubbenever og lungenever er registrert, men uten stedsanvisning. Dette er arter som indikerer stabil luftfuktighet, og det antas at disse ble registrert i forbindelse med skogen i disse nedre delene av Messingåga. Bunnsjiktet besto av mye etasje- og sigdmoser samt innslag av skrubbær og småbregner. Til dels gamle bjørketrær står spredt, og stedvis er det en god del læger og gadd av bjørk i alle størrelser. De aller største dimensjonene mangler. Lite død ved av gran.

Skogen bærer et par steder preg av utmarksslått, med mer eller mindre åpne områder med bjørkeskog. Høgstauder som tyrihjel, mjødurt og skogstorkenebb preger skogbildet her sammen med storbregner. Enkelte av bjørketrærne er gamle med knuskkjuke og rødrandkjuke.

Fra ca. kote 400 går skogen over i ren fjellbjørkeskog. Noe død ved, både læger og gadd, og flere gamle, grove bjørketrær. Vegetasjonstypen veksler her mellom skrubbær-tyttebær og høgstaudetyper med bl.a. skogstorkenebb, tyrihjel, teiebær og mjødurt i lisdene.

Som beskrevet er ikke karplantefloraen i skogsområdene bestemt artsrik, og det er ikke kjent at det forekommer rødlistede planter i influensområdet.

Fosseenga ved fossen rett oppstrøms jernbanelinja er velutviklet og har utpreget fjellvegetasjon. Her vokser bl.a. fjellfrøstjerne, fjelløyentrøst, gulsildre, fjellkattefot, harerug, jåblom og skogstorkenebb. Av moser ble det på fosseenga registrert mengder med den næringskrevende storkransmose og furumose. Fosseenga går over i påvirka skrapmark langs jernbanelinja med oppslag av unggran og selje. På grunnlag av til dels artsrikt bekkekløftmiljø, fossesprøytsoner og fuktig granskog langs nedre del av elva, vurderes det å være potensiale for rødlistede moser og lav.»

¹ Barstad & Hansgård, 2006. Moseundersøkelse i Messingåga. En fagrapport på bakgrunn av planer om småskala kraftutbygging. Grønn Kompetanse. Rapport nr. 017-05.

Av karplanter er grannsilde (NT) registrert i forbindelse med bekkekløfta, sammen med en rekke kalkkrevende arter som det fremgår av beskrivelsen ovenfor. Lavartene spikeskjegg (NT) og gubbeskjegg (NT) er registrert i skog tilknyttet nedre fossesprøytzone ved jernbanelinja. Temaet naturtyper vurderes av Sweco AS å være middels til stor verdi, med middels negativ konsekvens ved en gjennomføring av tiltaket. Bekkekløftmiljøet rapporteres som godt undersøkt, ettersom det i tillegg til Swecos undersøkelser i forbindelse med utarbeiding av søknadens biomangfoldrapport har vært utført biologiske undersøkelser utført av Barstad og Hansgård i 2006¹. I forbindelse med bekkekløftprosjektet ble Messingågas biologiske mangfold også kartlagt og undersøkt i 2009². Naturtypelokaliteten beskrives på følgende måte av Miljøfaglig Utredning:

«Messingåga er et sidevassdrag til Ranelva i Dunderlandsdalen, Rana kommune. Den er nordvendt og mye av nedbørfeltet ligger på snauffjellet. Berggrunnen er gjennomgående kalkrik, som elva skjærer seg litt ned i og danner ei grunn kløft. Elva renner jevnt på det meste av strekningen, men danner også flere små til middels store fossefall med tilhørende fossesprutmiljøer. Området ligger overveiende i nordboreal vegetasjonssone og overgangsseksjonen mellom kontinentale og oseaniske vegetasjonsseksjoner.

Det er lite skog helt inntil elva, mens det rundt er mest fjellbjørkeskog samt noe granplantefelt. Viktigste påvirkningsfaktor for øvrig er jernbanelinja som krysser elva i midtre deler av området. Arronderingen til foreslått forvaltningsområde vurderes som ganske god, selv om det bare er snakk om ei forholdsvis smal sone langs selve elva.

Karplantefloraen er ikke spesielt rik, men omfatter bl.a. en del kalkkrevende fjellplanter. Også av moser er det funnet flere kalkkrevende arter, og det er potensial for flere slike. For øvrig bør antatt hekking av den sjeldne, sørlige arten vintererle trekkes fram.

To kjerneområder som samlet sett omfatter det meste av foreslått forvaltningsområde er nærmere beskrevet, begge med en svak verdi som svært viktig - A. Innenfor disse er det påvist to rødlistede karplanter med status nær truet, og det vurderes å være noe potensial for flere rødlistearter i området.

Arronderingen for avgrenset forslag til forvaltningsområde er ganske god. I forhold til mangelanalyser for skogvern i Norge (Fremstad m.fl. 2002, 2003) så fanger Messingåga i liten grad opp opplistede miljøer. Verdiene er i første rekke knyttet til kalkrike, fjellnære fosseenger og bergskrenter.

Samlet får Messingåga 3 poeng og vurderes som regionalt verdifull.»

Bekkekløften har i bekkekløftprosjektet som nevnt ovenfor fått verdi 3 (regionalt viktig), og omtales i notatet/faktaarket som en svak A-verdi. Verdisettingen gjelder hele bekkekløften fra kote 363 til kote 160 fordelt på to kjerneområder (ovenfor og nedenfor jernbanebrua), og det er bekkekløften som helhet som får denne verdien. Verdien er i første rekke knyttet til fjellnære fosseenger og bergskrenter. Etter NVEs mening er det viktig å skille mellom en bekkekløftlokalitet i bekkekløftprosjektet, og kjerneområder innenfor lokaliteten. Kriteriene i verdisettingen av en bekkekløftlokalitet i bekkekløftprosjektet er mange flere enn i en naturtyperegistrering, og registrering av kjerneområder (naturtyper) innenfor lokaliteten er ikke en oppdeling av lokaliteten i verdi, avgrensingen til lokaliteten strekker seg langt utenfor de registrerte naturtypene. NVE vurderer ikke de enkelte områdene innenfor lokalitetene (utenom naturtypene), og viktigheten av disse. Vi må forholde oss til bekkekløftprosjektets avgrensing, og deres vurdering av verdi for lokaliteten totalt sett. I tillegg ser vi

² Gaarder G. 2009. Naturverdier for lokalitet Messingåga, prosjekt Bekkekløfter 2009. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.

på hvilke naturtyper/arter som blir berørt, og i dette tilfellet er det blant annet en truet vegetasjonstype, og to fossesprutsoner.

Fossesprutsoner (E 05) er generelt svært fuktkrevende naturtyper, og den ene fossesprutsonen har den rødlistede utformingen fosse-eng (NT). Fosse-engenes økologi er betinget av lave temperaturer og konstant væte, og man vil få en sonering i vegetasjonen bestemt av fuktighetsgradienten³. Ifølge Fremstad & Moen (2001) er vassdragsreguleringer den største trusselen for utbredelsen av fosse-enger. Dette gjelder også fossesprutsoner. NVE mener at en redusert vannføring vil ha klart negative virkninger for naturtypen, da fraføring av vann vil ta vekk store deler av grunnlaget for å danne fossesprut. NVE har vektlagt at fossesprutlokalitetene og fosse-engen inngår i en større avgrenset bekkekløft med regional til nasjonal verdi, og mener at tiltaket vil ha en negativ innvirkning på elvas biologiske mangfold.

Sweco mener at bekkekløftlokaliteten har fått for høy verdsetting i bekkekløftregistreringen og vurderer potensialet for fuktkrevende arter som begrenset. NVE konstaterer at det er faglig uenighet rundt verdsettingen av bekkekløftlokaliteten. Messingåga er like fullt en bekkekløftlokalitet med høy verdsetting som tilsvarende regional til nasjonal verdi. I tillegg er det avgrenset svært fuktkrevende og vannføringsbetingede naturtyper innad i lokaliteten. Fylkesmannen trekker fram i sin høringsuttalelse og innsigelse at berggrunnen i området gjennomgående er kalkrikt, som danner grunnlaget for en rik flora. NVE konstaterer et bredt geologisk spekter i berggrunnen (granittisk gneis, glimmergneis, glimmerskifer, metasandstein, amfibolitt, marmor og kvartsitt), samt morenemateriale av varierende tykkelse i nedbørfeltet til det planlagte tiltaket. NVE vurderer at berggrunnen og løsmasseforholdene i området gir et godt grunnlag for en artsrik flora.

Av rødlistede pattedyr er jerv (EN), gaupe (VU), bjørn (EN) registret i området. NVE er ikke kjent med hi for noen av de nevnte rovdyrene i nærheten av tiltaksområdet, og har på bakgrunn av dette tillagt forekomsten av store rovdyr lite vekt i konsesjonsspørsmålet. Av vanntilnyttet fugl er det med stor sannsynlighet fossekall i vassdraget, og oppsetting av predatorsikre rugekasser er et viktig avbøtende tiltak dersom det gis konsesjon til tiltaket. Strandsnipe (NT) er påvist i vassdraget. En utbygging i vassdrag med strandsnipe vil føre til redusert areal for fødesøk for arten, og trolig en lokal bestandsnedgang som følge av dette. NVE vurderer likevel de negative virkningene for fugl og pattedyr som akseptable dersom det blir gitt konsesjon til tiltaket.

Tiltaket vil føre til redusert vannføring i en bekkekløft med regional til nasjonal verdi med to tilhørende fossesprutsoner. Bekkekløften er nordvendt, og er til tider forholdsvis åpen som gjør behovet for (kontinuerlig) høy vannføring større enn andre mer skyggefulle bekkekløftlokaliteter. NVE har lagt stor vekt på at Messingåga er en av de få gjenværende intakte bekkekløftene av høy verdi i området.

Fisk og ferskvannslokaliteter

Det ble ikke registrert verdifulle akvatiske lokaliteter etter DN-håndbok 15 om kartlegging av ferskvannslokaliteter på utbyggingsstrekningen i Messingåga. Det finnes ørret, samt moderate mengder med røye i elva, og begge arter antas å komme fra Kjerringvatnet oppstrøms planlagte inntak. Utbyggingsstrekningen i Messingåga er ikke tilgjengelig for anadrom fisk fra Ranaelva, ettersom den nederste fossen rett oppstrøms E6 er et naturlig vandringshinder (ca. kote 160). Det ble elfisket i Messingåga den 13. august 2013⁴. Det rapporteres om fisketettheter fra 1,8-10,1 individer per 100 m²,

³ Fremstad & Moen 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. Rapport botanisk serie 2001-4.

⁴ Gravem 2013, Fiskeundersøkelser i Messingåga. Konsekvenser for fisk og ferskvannsbiologi. Swecorapport nr. 169670-1.

og fiskestørrelser fra 59-230 mm. Med enkelte unntak ble det påvist gjennomgående dårlige gyte- og oppvekstforhold for fisk, og det ble ikke påvist ål eller elvemusling i feltundersøkelsene. Rapporten konkluderer med liten verdi og liten konsekvens for ferskvannslokaliteter og fisk. Høringen av søknaden avdekket at det er lokale fiskeinteresser i vassdraget (fritidsfiske), men omfanget av dette er noe usikkert. NVE vurderer at tiltaket ikke er i konflikt med rekrutteringen av anadrom fisk i Ranavassdraget, og at forholdene for innlandsfisk er akseptable dersom det gis konsesjon til tiltaket. NVE har tillagt fiskebiologiske verdier liten vekt i avgjørelsen av konsesjonsspørsmålet.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Messingåga kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 11.02.2015. Registeringene i Naturbase viser at det er kartlagt en del naturtyper i området Dunderlandsdalen. Det er påvist flere rødlistearter i området, særlig rett nord for tiltaksområdet på andre siden av Ranaelva ved Tespa og Storlifjellet. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Messingåga kraftverk finnes det følgende rødlistede arter:

Rødlisteart	Rødlistekategori	Funnsted
grannsilde	(NT)	Messingåga bekkekløft (2008)
sprikeskjegg	(NT)	Tilknyttet skog til fossesprøytsone nede ved jernbanelinja (2012)
gubbeskjegg	(NT)	Tilknyttet skog til fossesprøytsone nede ved jernbanelinja (2012)
strandsnipe	(NT)	Krokstrand (2010)
tårnseiler	(NT)	Messingåga utløp i Ranaelva (2011)
jerv	(EN)	Storlifjellet (2009), Nylandet (2003), Dunderlandsdalen (2007)
brunbjørn	(EN)	Nabbli/Krokstrand (2012), Doris (2007), Messingågadalen (2013)
gaupe	(VU)	Nabbvollia (31.7.2004), Storlifjellet (2011)

En eventuell utbygging av Messingåga vil etter NVEs mening trolig ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

NVE har også sett påvirkningen fra Messingåga kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Rana er ofte betegnet som en kraftkommune som følge av de mange kraftverkstiltakene i kommunen. Ranaelva er utnyttet til kraftformål gjennom flere prosjekter, og det nærmeste kraftverket i drift er Ørtfjell småkraftverk, samt minikraftverkene Eitråga og Strandjordselva. Det eksisterer også omfattende overføringer i forbindelse med regulering av Kallvatnet i sør. Lokalt er det planer om ytterligere to småkraftverk i Gubbeltåga, samt et større kraftverk (>10 MW) i Ranaelva; Hjartås kraftverk, begge nå til behandling hos NVE (2015). Heinbergåga sør for tiltaksområdet til Messingåga kraftverk ble avslått av NVE i 2014. NVE merker

seg at antallet kraftverkstiltak er relativt høyt i kommunen, men den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Messingågas status som en av få gjenværende bekkekløfter av høy verdi i kommunen har likevel vært med på å trekke elvas biologiske verdi opp.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener likevel at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) skal tillegges noe vekt, da det er noe usikkerhet knyttet til artsmangfoldet i bekkekløfta (utilgjengelig for feltregistreringer).

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Reindrift

Messingåga kraftverk er planlagt innenfor grensene til Ildgruben reinbeitedistrikt. Distriktet dekker deler av Rana, Hemnes og Hattfjelldal kommuner. Det grenser i nord mot Saltfjellet reinbeitedistrikt langs Ranaelva, i sør mot Røssåga/Toven reinbeitedistrikt og i vest mot Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. I øst grenser distriktet mot Sverige.

Den berørte delen av Messingåga benyttes ifølge søker ikke som beiteområde for rein. Nærmeste reinbeite er Austerskardet som finnes opp på fjellet omkring en kilometer fra tiltaksområdet. Austerskardet blir brukt som høstbeite. Søker konkluderer med at området har liten verdi for reindrift, med ubetydelig konsekvens dersom planene om Messingåga kraftverk realiseres. Fylkesmannen vurderer «*at det omsøkte tiltaket kan gjennomføres uten at de negative konsekvensene blir uakseptable*». Ildgruben reinbeitedistrikt har ikke uttalt seg i saken.

NVE mener at forhold knyttet til reindrift ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet, da tiltaket ligger i utkanten av det aktuelle beiteområdet. NVE registrerer likevel at det kan være aktuelt med tilpasninger av prosjektet dersom det gis konsesjon, da særlig gjennom begrensninger av anleggstiden og anleggstrafikk.

Kulturminner

Sametinget kjenner til et par registreringer av samiske kulturminner i tilknytning til influensområdet. Etter befaring av området opplyser de at det ikke dreier seg om automatisk fredede kulturminner, og at de derfor ikke har noen spesielle merknader til planforslaget. Slik NVE leser høringsuttalelsen deres er tiltaket ikke i konflikt med registrerte samiske kulturminner. Fylkeskommunen har ikke bemerkt at det finnes andre kjente kulturminner i området.

Dersom det gis konsesjon til Messingåga kraftverk vil det følge av standardvilkår for kulturminner at konsesjonæren plikter å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner. NVE mener dette kan utføres før innsending av detaljplaner dersom det gis konsesjon til tiltaket. Byggearbeider kan da legges slik at de unngår å skade verdifulle kulturminner. NVE mener dermed at hensynet til kulturminner ikke blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet, og at eventuelle ulemper kan avbøtes gjennom justering av tekniske installasjoner under detaljplanlegging av anlegget. NVE vil likevel minne om tiltakshavers meldeplikt ved funn av ytterligere kulturminner under ev. anleggsarbeid, jamfør kulturminneloven § 8.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Messingåga kraftverk vil gi 16,8 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som litt mer enn normalt for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Messingåga kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

NVE mener at Messingågadalen har stor verdi for friluftsliv lokalt. Dalføret er lett tilgjengelig, og har åpenbart naturkvaliteter. NVE har lagt stor vekt på lokal motstand, og viser til at både kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen og flere med ytterligere lokal forankring er imot tiltaket. NVE mener at en utbygging av Messingåga kraftverk vil gi store negative virkninger for friluftsliv og landskap. Tiltaket vil også føre til vesentlig negativ påvirkning av en nordvendt bekkeløft med regional til nasjonal verdi med tilhørende to fossesprutsoner. NVE har lagt stor vekt på at Messingåga danner en av de få gjenværende intakte bekkeløftene av høy verdi i området. Av biologiske og friluftsmessige hensyn mener NVE at planene om Messingåga kraftverk må avslås. Aktuelle avbøtende tiltak vil etter NVEs mening ikke vil være tilstrekkelig til å ivareta de allmenne interessene i området.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Messingåga kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt. NVE avslår derfor søknaden om å bygge Messingåga kraftverk.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.

Vedlegg

Oversiktskart

Oversiktskart over tiltaksområdet med opprinnelig omsøkt løsning versus planendring:

